

سازمان منابع طبیعی و آبخیزداری کشور

سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی
معاونت آموزش و ترویج

مؤسسه تحقیقات جنگلها و مراتع کشور

توسعه جنگل از طریق فرسنگ سازی به منظور جذب مشارکت حداکثری مردمی

۱۴۰۴

درک و آگاهی مردم از اهمیت جنگل، در موفقیت مدیریت و توسعه جنگل مبتنی بر مشارکت جامعه، بسیار حائز اهمیت است. اکوسیستم‌های جنگلی از نظر اقتصادی و ایجاد فرصت‌های درآمدی نقدی و غیرنقدی جدید، همچون طبیعت‌گردی، خدمات رفاهی (بهداشتی و غذایی)، تجربه کسب فرهنگ‌های محلی و بومی و همچنین تولید زراعت چوب محلی، می‌توانند جاذبه ایجاد کنند. از سوی دیگر، توجه به دانش بومی انباشته‌شده در طول نسل‌ها برای محافظت از منابع طبیعی و سازگاری با شرایط طبیعی، باید توسط دانشمندان و مدیران پشتیبانی شود.

در چند دهه گذشته، جوامع پیشرفته، فرهنگ و عادات خود را برای حفظ طبیعت زیستی خود سوق داده‌اند، چراکه با پیشرفت فناوری و توسعه زندگی شهری، پوشش‌های گیاهی و جنگل‌ها که ریه‌های تنفسی کره زمین هستند، از بین رفته و آژیر هشدار به صدا درآمده است. به همین دلیل، یکی از روش‌های حفظ و احیای جنگل‌ها، تغییر روش‌های رفتاری با محیط‌زیست است و این مهم به جامعه و یا کشور خاصی مرتبط نیست و تمامی ساکنین کره خاکی باید در این امر مهم سهیم باشند.

برای افزایش سطح آگاهی و ایجاد فرهنگ حفظ محیط‌زیست در دو ساختار فرهنگ‌سازی در سطح کودکان و بزرگسالان می‌توان پیشنهادهایی را به شرح زیر ارائه داد:

فرهنگ‌سازی در سطح کودکان و نوجوانان

- ۱- استفاده از محوطه‌های مدارس برای برنامه‌های کاشت درخت و دادن مسئولیت حفظ و نگهداری آنها به خود دانش‌آموزان به‌منظور ایجاد ارتباط با محیط‌زیست و آشنایی با ارزش حفظ و نگهداری درختان در سطح جامعه که نیازمند حضور کارشناسان منابع طبیعی و محیط‌زیست برای آموزش و ترویج این امر است.
- ۲- برگزاری برخی کلاس‌های درسی در طبیعت، چراکه باعث

افزایش عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان، سلامت ذهنی و جسمی، تمرکز و انضباط شخصی و همچنین علاقه‌مندی آنها به طبیعت می‌شود.

- ۳- اجرای اردوهای برای بازدید پروژه‌های راه‌سازی و ساختمان‌سازی در حاشیه جنگل‌ها با تأکید بر حجم آسیب به جنگل‌ها به‌منظور ارائه راهکار مناسب و مشارکت

در کاشت درختان در مکانی دیگر به جبران

این تخریب، مشارکت و نظارت بر مراقبت از آنها

تا با مراحل زمان‌بر تبدیل شدن یک بذر به درختی تنومند آشنا

شده و در آینده معماران و شهروندان دلسوزی شوند.

توسعه جنگل از طریق فرهنگ‌سازی به‌منظور جذب مشارکت حداکثری مردمی

۴- همکاری دانش‌آموزان با شهرداری‌ها در محوطه‌سازی محیط یا بوستان‌های نزدیک به مدارس

۵- تشکیل مدرسه جنگل

۶- برگزاری برنامه‌های تفریحی در پارک‌های جنگلی با حضور والدین و کودکان که با بازی‌ها و کارهای ساده‌ای مانند نقاشی، داستان، موسیقی، کاردستی و کاشت نهال، فرصتی برای ایجاد ارتباط با طبیعت فراهم شود.

۷- استفاده از ابزارهای آموزشی برای سنین پیش‌دبستانی و دبستانی مانند استفاده از کاغذ و مدادهای سبز که در گوشه‌ای از کاغذ و در انتهای مداد بذری قرار داده شده که کودک پس از استفاده از آنها می‌تواند در گلدانی آنها را بکارد تا سبز شود.

توسعه جنگل از طریق فرهنگ‌سازی به‌منظور جذب مشارکت حداکثری مردمی

به این ترتیب، هیجان و علاقه در پرورش گیاهان را فرزندانمان ایجاد می‌شود.

این آموزش‌های چندوجهی باعث ایجاد علاقه‌مندی و خلاقیت در حفظ محیط طبیعی دانش‌آموزان و آینده‌سازان کشور می‌شود.

فرهنگ‌سازی در سطح بزرگسالان

فرهنگ‌سازی در سطح بزرگسالان را نیز می‌توان از چند روش زیر پیگیری کرد:

۱- برگزاری تورهای تفریحی خانواده‌ها در سرای محله‌ها با تمرکز بر مشکلات محیط‌زیستی

۲- کاشت نهال‌های معرفی شده از طرف کارشناسان منابع طبیعی در روز درخت‌کاری با حضور داوطلبانه نیروهای مردمی و خانواده‌های کارکنان دولت در محل‌های از پیش تعیین‌شده و نظارت دوره‌ای داوطلبانه بر حفظ آنها

۳- حمایت از سیستم معشیتی محلی از منابع جنگلی. می‌توان با آموزش کاشت و مراقبت از درختان میوه و توسعه زنبورداری در

توسعه جنگل از طریق فرهنگ‌سازی به‌منظور جذب مشارکت حداکثری مردمی

منطقه، مردم محلی را پشتیبانی کرده و سیستم معشیتی مناسبی را راه‌اندازی کرد که به این ترتیب هم مناطق جنگلی حفظ و توسعه می‌یابند و هم با مراقبت‌های مردمی از بروز خطراتی مانند آتش‌سوزی جلوگیری کرده و در صورت وقوع حادثه نیز به سرعت مهار می‌شود.

۴- استفاده مفید از دوست‌داران و فعالان محیط‌زیست در برنامه‌های کاشت و داشت نهال‌کاری‌ها

نشر آموزش کشاورزی

عنوان: توسعه جنگل از طریق فرهنگ‌سازی به‌منظور جذب مشارکت حداکثری مردمی

ناظر: کمیته علمی نهضت مردمی تولید و کاشت یک میلیارد نهال

نویسندگان: منصوره صداقتی، فرشته اسدی کرم

همکاران: زهرا شیرازی، مهدی پورهاشمی، محمد متینی‌زاده، فاطمه عباسپور، فیروزه حاتمی

نظارت بر تنظیم چاپ و نشر: ویدا همتی، فتح‌اله بهرامی

طراحی و صفحه‌آرایی: سبا سادات کرمانی پوربقایی

ناشر: نشر آموزش کشاورزی - دفتر شبکه دانش و رسانه‌های ترویجی

شمارگان: محدود

نوبت چاپ: اول / ۱۴۰۲

مسئولیت درستی مطالب با نویسندگان است.

شماره ثبت در مرکز فن آوری اطلاعات و اطلاع‌رسانی کشاورزی ۶۵۱۱۸ به تاریخ ۱۴۰۲/۱۲/۲۳ است.

نشانی: تهران، خیابان آزادی، بین نواب و رودکی، پلاک ۲۰۵، معاونت آموزش و ترویج کشاورزی، طبقه ۱۲

تلفن: ۶۶۴۳۰۴۶۵ | تلفکس: ۶۶۴۳۰۴۶۴ | کد پستی: ۱۴۵۷۸۹۶۶۸۱